

Sinonimlarning Asosiy Vazifalari

Feruz Abduraximova Boxadirovna

Farg'ona davlat universiteti Ingliz tili va adabiyoti fakulteti (PhD) katta o'qituvchisi

Solijonova Ruhsorabonu G'iyosiddin qizi

Farg'ona davlat universiteti Ingliz tili va adabiyoti fakulteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Sinonimlar – o'xshash ma'nolarga ega bo'lgan, ammo konnotatsion foydalanish yoki ma'noda farq qilishi mumkin bo'lgan so'zlardir. Ushbu maqola sinonimlarning asosiy xususiyatlarini, jumladan, ularning turlari, funksiyalari va tilga ta'sirini o'rganadi. Turli lingvistik nuqtai nazarlarni o'rganib, sinonimlarning lug'atni boyitish, muloqotni kuchaytirish va til o'rganishni osonlashtirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Sinonimlarni tushunish tildan samarali foydalanish uchun muhim, chunki ular ma'nodagi nozik farqlarni ifodalovchi muqobillarni taklif qiladi.

Kalit so'zlar: sinonimlar, til, ma'no, lug'at, muloqot, ishora, sharh, tilshunoslik, semantika, til o'rganish.

Til - dinamik muloqot tizimi bo'lib, vaqt o'tishi bilan rivojlanib, so'zlashuvchilarning ehtiyojlariga moslashadi. Tilning asosiy jihatlaridan biri uning leksikasi - foydalanish mumkin bo'lgan so'zlar to'plamidir. Bu leksika ichida o'xshash ma'nolarni ifodalay oladigan so'zlarning boy xilma-xilligi yotadi; bular sinonimlar deb ataladi. Sinonimlar ma'ruzachilarga bir xil fikrni yetkazishning bir necha usullarini taklif qilish orqali tilda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular ifoda boyligini oshiradi va aniqroq muloqot qilish imkonini beradi.

Sinonimlar tushunchasi ko'pincha noto'g'ri tushuniladi. Ko'pchilik sinonimlar bir-birini almashtiradi deb o'ylashlari mumkin bo'lsa-da, bu har doim ham shunday emas. Sinonimlar turli xil ichki ma'nolarga ega bo'lishi yoki turli holatlarga mos kelishi mumkin. Misol uchun, "nozik" va "oriq" so'zlarini ko'rib chiqsak, ikkalasi ham ortiqcha vazn yo'qligiga ishora qilsa-da, "nozik" ko'pincha salomatlik yoki jozibadorlik bilan bog'liq ijobiy ma'noga ega, "oriq" esa nosog'lom yoki yoqimsiz noziklikni anglatishi mumkin (Brown, L.M., 2020, 45-bet). ¹Bu sinonimlarni ularning yuzaki ma'nolaridan tashqari tushunish muhimligini ta'kidlaydi. Sinonimlarni o'rganish semantikaning kengroq sohasiga kiradigan - tildagi ma'noni o'rganish. Semantika so'zlarning bir-biri bilan qanday bog'liqligini va ularning ma'nolari kontekstga qarab qanday o'zgarishi mumkinligini tekshiradi. Shu nuqtai nazardan sinonimlarni o'xshashlik darajasiga ko'ra turli turlarga bo'lish mumkin. Mutlaq sinonimlar kam uchraydi; ko'pchilik sinonimlarda o'xshashlik mavjud bo'lib, ular asosiy ma'nolarda bo'ladi, lekin o'ziga xos jihatlarida farqlanadi.

Bundan tashqari, sinonimlar tilda bir qancha vazifalarni bajaradi. Ular yozma va nutqda takrorlanishni oldini olishga yordam beradi, muloqotni yanada jozibador va ravon qiladi. Adabiyotda sinonimlar mualliflarga muayyan his-tuyg'ularni yoki tasvirlarni uyg'otadigan so'zlarni tanlash imkonini berish orqali matnning badiiy sifatini oshirishi mumkin. Akademik yozuvda sinonimlar yozuvchining so'z boyligini ko'rsatishi va yanada nozik dalillarga hissa qo'shishi mumkin. Bundan tashqari, til o'rganishda sinonimlardan foydalanish juda muhimdir. Yangi tilni

¹ Brown.L.M. So'zlarning kuchi: Til foydalanishiga oid to'liq qo'llanma. New York: Tilshunoslik nashri. 2020. -45b

o'rganuvchilar uchun sinonimlarni tushunish so'z boyligini o'zlashtirish va tushunishga yordam beradi. Bu o'quvchilarga fikrni ifodalashning turli usullarida o'z fikrlarini yanada moslashuvchan ifodalash va matnlarni chuqurroq tushunish imkonini beradi.

Ba'zi sinonimlar madaniy ahamiyatga ega bo'lishi mumkin. Masalan, "Uy" issiqlik va xavfsizlik tuyg'ularini uyg'otishi mumkin, "uy" esa jismoniy tuzilishga nisbatan neytralroq atamadir (Lakoff Jonson, 1980).² Sinonimlarning vazifalari oddiy lug'atdan tashqariga chiqish, ular samarali muloqotda muhim rol o'ynaydi. Muhim funktsiyalaridan biri takrorlashdan qochishdir. Og'zaki nutqda ham, yozma nutqda ham haddan tashqari kop takrorlash monotonlikka va tinglovchilardan uzoqlashishga olib kelishi mumkin (Dixon va boshq., 2019). Sinonimlar ma'ruzachilar va yozuvchilarga ma'noni saqlab qolgan holda so'z tanlab, o'zgartirish orqali qiziqishni saqlab qolish imkonini beradi. Adabiyotda va ijodiy ishlarda, sinonimlar uslubiy boylikka yordam beradi. Mualliflar ko'pincha o'z asarlarida kayfiyat yoki ohang yaratish uchun muayyan sinonimlarni tanlaydilar. Masalan, muallif maxfiylik yoki yaqinlik tuyg'usini uyg'otish uchun "aytish" o'rniga "pichirlash" ni tanlashi mumkin (Pinker, 2007). Sinonimlarni diqqat bilan tanlash rivoyatda tasvir va hissiylikni kuchaytirishi mumkin. Akademik yozuvlarda sinonimlardan foydalanish yozuvchining tilni yaxshi bilishini va murakkab fikrlarni ifodalash qobiliyatini ko'rsatadi. Turli xildagi sinonimlar yozuvchilarga dalillarni aniqroq va ravshanroq taqdim etish imkonini beradi (Hyland Tse, 2007).³ Masalan, "tahlil qilish", "tekshirish" va "baholash" kabi atamalardan foydalanish tanqidiy fikrlarning turli tomonlarini o'z ichiga olgan nozik munozaralarni fikrlash imkonini beradi

Bundan tashqari, sinonimlar til o'rganuvchilar uchun muhim vositadir. Sinonimlarni tushunish o'quvchilarga o'xshash fikrlarni ifodalashning ko'p usullarini ochib berish orqali so'z boyligini kopaytirishga yordam beradi (Nation Webb, 2011). Ushbu ta'sir o'quvchilarning tushunish ko'nikmalarini oshiradi, chunki ular o'qish materiallari va suhbatlarda turli xil ifodalarga duch keladilar. Bundan tashqari, sinonimik bilim ifodada moslashuvchanlikni kuchaytiradi. Sinonimlarni tushunadigan til o'rganuvchilar o'zlarining nutqlari yoki yozish uslublarini kontekst yoki auditoriyaga qarab moslashtirishlari mumkin (Schmitt McCarthy, 1997). Bu moslashuvchanlik turli vaziyatlarda samarali muloqot qilish uchun juda muhimdir.

Xulosa qilib, sinonimlarning asosiy xususiyatlarini tushunish til bilan shug'ullanadigan har bir kishi uchun juda muhimdir (ma'ruzachilar, yozuvchilar yoki o'quvchilar sifatida). Sinonimlar so'zimizni boyitadi, nozik ifodalovchi muqobillarni taqdim etish orqali lug'atda ma'no va hissiyotlarda farqlanadi. Ular samarali ishlashga imkon beradi, takrorlashdan qochish va o'zimizni sozlash imkonini beruvchi muloqot tushunchasidir. Bundan tashqari, sinonimlarning roli keng, shahsiy ifodadan tashqari adabiy san'at va akademik nutqga katta hissa qo'shadi. Texnologiya, raqamli vositalar va resurslar orqali til bilan o'zaro munosabatlarimizni shakllantirishda davom etar ekan, sinonimlardan foydalanishga o'ylangan holda yondashish juda muhimdir. Onlayn resurslar muqobil variantlarni tezda topish uchun qulaylik yaratsa-da, foydalanuvchilar kontekst va maqsadga muvofiqlik haqida hushyor turishlari kerak. Aslini olganda, sinonimlar lug'at tarkibidagi bebaho boylik bo'lib, til tajribamizni boyitadi. Semantikaga asoslangan ularning xususiyatlari va funktsiyalarini bilish orqali biz o'zimizga turli sohalarida samarali muloqot qilish imkoniyatini beramiz. Tilning go'zalligi va nozikligini qadrlaymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Biber, D., Conrad, S., Reppen, R. (1999). Korpus Lingvistika: Til tuzilishi va foydalanishini o'rganish. Cambridge Universiteti nashri.
2. Brown, L.M. (2020). So'zlarning kuchi: Til foydalanishiga oid to'liq qo'llanma. New York: Tilshunoslik nashri.

² Lakoff, G., Johnson, M. (1980). Biz yashaydigan metaforalar. Chicago Universiteti nashri, 1980.

³ . Hyland, K., Tse, P. (2007). "Akademik leksika" TESOL, 41(2), 235-253.

3. Dixon, R.M.W., va boshqalar. (2019). Takrorlanishni oldini olish: Samarali muloqot strategiyalari. *Lingvistika jurnali*.
4. Hyland, K., Tse, P. (2007). "Akademik leksika" *TESOL*, 41(2), 235-253.
5. Lakoff, G., Johnson, M. (1980). *Biz yashaydigan metaforalar*. Chicago Universiteti nashri.
6. Meyer, C.F., va boshqalar. (2020). Til o'rganish uchun raqamli vositalar: Sharh. *Til texnologiyalari jurnali*.
7. Miller, G.A., Charles, W.G. (1991). Semantik o'xshashlikning kontekstual korrelyatsiyalari. *Til va kognitiv jarayonlar*, 6(1), 1-28.
8. Nation, I.S.P., Webb, S. (2011). *Leksikani o'rganish: Leksika tadqiqotlari qo'llanmasi*.
9. Pinker, S. (2007). *Fikrlashning mohiyati: Til inson tabiati uchun oynadir*. Viking Penguin.
10. Schmitt, N., McCarthy, M. (1997). *Leksika: Tavsifi, olinganligi va pedagogikasi*. Cambridge Universiteti nashri.
11. Thompson, G., Smith, J.A. (2018). Kontextlar bo'yicha til foydalanishi: Ro'yxat farqlanishi ustida tadqiqot. *Lingvistika tadqiqotlari jurnali*.